

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 30-39 —
 Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18 —
 CENA: posamezna številka L 20. — Naročnina:
 mesečno L 85 (za inozemstvo L 150). — Poštni
 čekovni račun št. 9-18127.

Leto IV. - Štev. 8

Trst - Gorica 24. februarja 1950

Izhaja vsak petek

Naše svobodno ozemlje pred tržaškimi mestnim svetom

Od srede do srede

Novembra meseca je independentistični občinski svetnik Giampiccoli predložil občinskemu svetu predlog sklepa o najnujnosti združitve obeh področij STO-ja. O predlogu je začel občinski svet razpravljati na seji dne 17. t. m. Naivno je bilo misliti, da ne bi svetniški večinske skupine izrabili priliko za napeljevanje kalne vode na svoj irendentistični mlin! Ne bomo zato rekli, da je svetnik Giampiccoli napravil slabo uslugo stvari neodvisnosti Trsta, vendar je umestna ugotovitev, da tržaškega vprašanja ne bomo reševali v krogu nepristranske tržaške občinske sveta in da morebitnih par glasov irendentistične večine ne bo v ničemer spremenilo dejstva pravne obstojnosti STO-ja v skladu s določbami mirovne pogodbe. Razpravljanje v tržaškem občinskem svetu Trstu ne more škoditi, ker bo še enkrat več dokazalo trdnost pravnih in gospodarskih utemeljitev o najnujnosti STO-ja!

Kot odgovor na independentistični predlog so svetniki Italijanskega bloka in demokratske stranke vložili še dva predloga, naker se je tudi občinski odbor odločil, da predloži občinskemu svetu še četrti predlog o isti zadevi. Ker so demokratski svetniki in oni Italijanskega bloka ugotovili, da je predlog občinskega odbora širši in izražiteljski od njihovega, so svoj predlog umaknili.

Besedna borba o predlogih se je začela z dolgovznim govorom svetnika Italijanskega bloka Bologne o splošnem položaju na jugoslovanskem področju STO-ja. Ta položaj naj bi bil za vladno večino utemeljen razlog za vrnitev vsega ozemlja Italiji....

Vodilno vlogo v obrambo STO-ja sta prevzela svetnika SDZ dr. Agneletto glede gospodarskih osnov tržaškega vprašanja in svetnik Tržaškega bloka dr. Stocca glede pravnega dela našega sedanjega položaja.

Večinska skupina je pozorno poslušala trdne razloge obeh svetnikov in le tu pa tam s posmehovanim in zavijanim oči nakazovala svojo zadrego. Resnice in pravice s tem ni moči zasentiti! S posmehovanjem ne bomo vrnilili življenja našim mučenikom, zdravja in toliko let izgubljene svobode vsem našim številnim na visoke zaporne kazni obsojenim javnim delavcem in preprostim sinovom našega preprostega ljudstva, ki so si drznili zahtevati spoštovanje naših pravic na svoji zemlji! Kakšno vrednost imajo razni medikcijski, s katerimi skušajo večinski svetniki postaviti na laž naše trditve o prestale preganjanju, zapostavljanju in trpljenju pod Italijo, vidimo iz priznanja samega Italijanskega zunanjega ministra Sforze na str. 202 svoje knjige »Jugoslavija«, da je bilo Italijansko predvodno in medvojno postopanje z našim narodom »alto tradimento« — izdaja osnovnih italijanskih državnih koristi! Fašisti nas niso preganjali samo zato, ker smo bili antifašisti! Pa zakaj nam torej tudi Vi, kot zastopniki Italijanskih demokratičnih strank danes še vedno odrekate najosnovnejše pravice?!

Zakaj smo proti priključitvi k Italiji iz govora dr. J. Agneletta

17. t. m. je dobil besedo svetnik SDZ dr. Agneletto, ki je v svojem nad polituram govoru branil Samostojno tržaško ozemlje in odklonil vse predloge, ki gredo za tem, da se STO priključi zopet k Italiji. »Predmet, o katerem mestni svet razpravlja, je velikega pomena. Ali ne smemo si domisljati, da bo od našega glasovanja, kakor koli ono izpade, odvisela usoda in rešitev tržaškega vprašanja. Ali, ker so že na dnevnem redu tri odnosno štiri predlogi, je treba, da zavzamemo do njih svoje stališče.«

Dr. Agneletto je nato izjavil, da bo glasoval proti predlogu, ki bi hotel, da se Italija vrne v te kraje, ker je on in slovensko ter hrvaško prebivalstvo STO-ja za njegovo brezpogojno ohranitev in izgraditve. Od razlogov, ki jih je dr. Agneletto navajal v obrambo STO-ja in proti vrnitvi Italije, podajamo glavne misli:

»Italija je bila na Snežniku in Triglavu od novembra 1918 do septembra 1943, imela je pod seboj vsa Južna kraina, ali ni bila v stanu dati temu ozemlju miru in pomirjenja. Morala je vladati to ozemlje s pomočjo tajne policije, kot je bila OVRA, s pomočjo jezičnice, koncentracijskih taborišč in streljanja. (Tu se je nekdo na strani večine, zasmejal čes, to ni res, na kar je dr. Agneletto odvrnil, da so smrtno obsode posebnega sodišča za varstvo države odprta knjiga in vsakomur na vpogled. »Kdor jih je pa rabil, si lahko vsak čas osveži spomin.«) »Na tem ozemlju je Italija preganjala slovensko prebivalstvo ne samo, ker je bilo antifašistično, ampak zato, ker je bilo slovensko! (Prigovoril.) In zato je bilo slovensko prebivalstvo prisiljeno, da se brani, bilo je prisiljeno, da seže po samoohranbi. Odporno in junško se je branilo naše ljudstvo vse do izbruha druge svetovne vojne, ko se je dvignilo — to vi dobro veste in ni treba dokazov, gospodje svetovalci! — vse slovensko prebivalstvo tega ozemlja v borbi proti fašizmu. Vi veste, kako se je končala druga svetovna vojna in kaj je prinesla — je poudaril dr. Agneletto.

»Prišlo je do pariške mirovne konference. To naše ozemlje je narodno mešano ozemlje, kjer živijo med štiri sto tisoč prebivalci najmanj sto tisoč Slovencev in Hrnavce. Na ugovorjanje je dr. Agne-

letto odvrnil: »Dajte nam ljudsko štetje in potem boste videli, kdo ima prav, jaz ali vi. Ali povzpni mo se nad te stvari in zavedajmo se, da je tu nastalo STO, ki ga hočete danes vrniti Italiji, zaradi kompromisa, kjer je vsak od sosedov nekaj doprinesel in žrtvoval. Zavedajmo se, da je bila mirovna pogodba podpisana po dolgem razpravljanju in ugotavljanju, da Trst ne sme služiti italijanskim niti jugoslovanskim koristim, ampak vsej srednji Evropi. Bila je podpisana od 21. držav in tudi od Italije in Jugoslavije. Z ustanovitvijo STO-ja so hoteli odstraniti enkrat za vselej spore in prepire med Jugoslavani in Italijani, hoteli so izločiti vse nevarnosti, ki so iz tega ozemlja ogrožale mir v tem delu Evrope, hoteli so dati državam srednje Evrope in Podonavju morsko pristanišče kot izhod v svet, odprti v Trstu srednjeevropski in mednarodni trgovini trgovsko središče, ki naj bi bilo neodvisno od velike države kot je Italija, hoteli so ustvariti svobodni in neodvisen Trst, ne toliko zaradi Trsta, kolikor zaradi njegovega zaledja.«

»Meje Svobodnega tržaškega ozemlja so pri Fernetičih in Bazovici. Trdi se po nasprotijih, da Trst, zadrževan kot Topolnija, ne bo mogel niti politično živeti v teh svojih ozkih mejah. Vedite, gospodje — je dejal dr. Agneletto —, da svobodno ozemlje s Trstom, ki užiiva popolno varnost in zaščito Združenih narodov, more dihati in živeti tudi na ozkem ozemlju. Svobodni Trst bo lahko živel v teh mejah! Kajti kakor Italija tako tudi Jugoslavija bosta zainteresirani na tem, da se STO-ja ne dotakmeta in da se obe tu živeti narodnosti razvijata v popolni svobodi, živita v miru in uživata vse prometne, gospodarske in politične pravice.«

»Ne bi pa mogel živeti, uspevati in se razvijati z mejami v Bazovici in pri Fernetičih Trst pod Italijo! Trst ni Gorica, pa tudi ne Koper! Ako se more zadovoljiti Gorica z mejami, ki potekajo ob pokopališču in skozi predmestja, ne bi mogel prenesti tega Trst kot svetovno središče. Kdo naj bi vlagal svoj kapital v industrijska in trgovska podjetja italijanskega nezavarovanega Trsta z mejami par kilometrov od mestnega središča?«

»Italijansko prebivalstvo ima danes v Trstu in na STO-ju s svojo

gospodarsko naciijo in številno večino popolnoma zavarovan svoj obstoj in napredek se bolj kakor če bi živel v Italijanski republiki. Ono uživa in bo uživalo na STO-ju vse pravice prostosti in vsaj tako svobodo, kakor bi jo uživalo v Italiji. Zakaj naj bi bilo tedaj proti STO-ju? Ali morda zato, da pride še preko stotisoč Slovanov pod Italijo?«

»Italija je velika država, ki se hitro množi in ki nima potrebe vključiti v svoje meje še štiri stotisoč Tržčanov. Se sama mora posteljati vsako leto po svetu na sto in sto tisoče svojih sinov iskat dela in kruha, ker jih doma ne more preživljati. Zato ne trdite, da ona potrebuje Trst in da Trst ne more živeti izven Italije!«

»Svobodni Trst s Svobodnim tržaškim ozemljem ima zgodovinsko poslanstvo med Jugoslavani in Italijani. Ono je poklicano, da tvori spojni most med obema državama, da pospešuje medsebojno spoznavanje in zblizanje. Ne živimo več v času 1. 1900, ampak v polovici XX. stoletja in bil bi čas, da se med našimi narodi postavijo temelji za boljše sožitje v bodočnosti. To pa bo mogoče samo, ako ostane STO neodvisno in samostojno, kakor določa mirovna pogodba.«

»Glavni razlog, ki so ga vrgli v svet proti ohranitvi STO-ja, naj bi bila njegova gospodarska nezveljnost. Ta trditve je preuranjena. Kako je mogoče resno presoditi, ali je Trst življenja zmožen ali ne, ko mu je bila doslej odvzeta vsaka gospodarska prostost? Ko mu je bil onemogočen vsak razvoj njegovih gospodarskih sil?«

»Ali more danes Trst samostojno skleniti trgovinske pogodbe z drugimi državami? Ne, in sme danes Trst samostojno uvajati iz inozemstva, kar potrebuje za svojo trgovino in industrijo? Ne! Ali morejo v Trstu živeti državljani potovati po svetu s tržaškimi potnim listom? Ne! Trst je gospodarsko popolnoma odvisen od Italije, ki ima ves interes na tem, da duši njegov gospodarski razmah zato, da ga prikaže za samostojno gospodarsko življenje nezmogočnega.«

»In vendar se še najdejo ljudje, ki kažejo na Trst in vpijejo: saj ni življenja zmožen! Ali je danes v Evropi sploh kakšna država, ki je življenja zmožna sama iz lastnih

sredstev? Pa naj bi to bil Trst, ki sploh ne pozna, kaj je samostojno svobodno življenje! In kljub vsemu temu je pomorski in železniški promet skozi tržaško luko dosegel 1949. leta najvišjo raven in je prekoračil celo promet iz leta 1913 pod Avstrijo, česar ni bil pod Italijo nikoli dosegel!«

»Italijanska gospodarska politika, ki jo zavezniška uprava v Trstu podpira, je znala z zakoni iz dobe fašizma preprečiti v Trstu vsako gospodarsko delovanje inozemskih državljanov, ki so hoteli v Trstu ustanoviti trgovska in industrijska podjetja. Zato ni čudno, ako od prometa, ki gre skozi Trst nima mesto onih koristi, ki bi jih pri dalekovidni gospodarski politiki lahko imelo. Dokler bo področno predsedništvo z Industrijsko-trgovsko zbornico oviralo gospodarske investicije tujih kapitalistov in vsako gospodarsko aktivnost inozemcev ni mogoče očitati Trstu, da je življenja nezmogočen.«

»V gospodarstvu igra veliko vlogo stari zakon o zaupanju in ljubosumju. Psihološko je naravno, da tuja država, ki pošilja svoje blago skozi Trst, zaupa bolj malemu svobodnemu Trstu in njegovim uradom ter ustanovam, ki so upravljane po metodah in načelih, podedovanih še od srednje Evrope, kakor pa Trstu pod Italijo, upravljane po italijanskih birokratičnih gospodarskih načelih. Preko teh dejstev ni mogoče iti pri razpravljanju o tržaški usodi in STO-ju.«

»Med Vami so tudi nekateri, ki trdijo, da Trst živi od milodarov Italije in da bi bil Trst brez nje mesto lakote in gladi. Res je, da je v zadnjem času Trst dobival podpore od E.R.P.-a in je res, da je dobival denarna sredstva tudi od Italije, ali na podlagi točne določbe v mirovni pogodbi, po kateri je Italija dolžna dajati Trstu na razpolago denar in valute, dokler ne bo uveden v Trstu samostojen denar. Zato, kar Italija daje Trstu, niso darovi, ampak predujmi, ki jih bo treba vrniti!«

»Zaradi vsega tega — je zaključil dr. Agneletto — sem prišel do globokega prepričanja, ki ni samo plod čustvenosti, ampak trdnega razmotrivanja vseh čimteljev, da bo Trst dosti bolj uspeval in živel, če ostane neodvisen in svobodni, kot pa če bo vključen v Italijanski gospodarski sistem.«

STO je pravno dejstvo iz govora dr. M. Stocca

21. t. m. pa je o pravnem položaju STO-ja spregovoril predsednik Tržaškega bloka dr. Stocca: »Občinski svet se je večkrat, toda le mimogrede bavil z vprašanjem Svobodnega tržaškega ozemlja, danes se pa s tem vprašanjem prvič bavi resno in v polnem obsegu.«

»Tržaški blok se je v priložbi, poslani novembra meseca lanskega leta Varnostnemu svetu OZN in izročeni v vednost severno ameriškega in angleškega političnemu svetovalcu pri ZVU, pritožil zaradi upravnega in političnega postopanja ZVU, ki ne odgovarja niti duhu niti besedilu mirovne pogodbe, zlasti zaradi nepriznavanja državljanstva, zaradi pomanjkljivosti volilnega zakona, zaradi gospodarskih dogovorov marca meseca 1. 1948 (ki so navzile točni določbi mirovne pogodbe ustanovili pravo carinsko in gospodarsko zvezo z Italijo) in na splošno zaradi izvajajočih se politike, ki spreminja področje A STO-ja dejansko v italijansko pokrajino z ZVU kot izvrševalce prefekturne oblasti. Pritožba je podrtavala naše neugodje zaradi razdelitve STO-ja na dve področji, popolnoma ločenima po političnem, gospodarskem in upravnem načinu vladati. Na koncu je pritožba zahtevala preključitev vseh ukrepov ZVU, ki so v nasprotju z duhom in besedilom mirovne pogodbe strogo izvajanje mirovne pogodbe in združitve obeh področij.«

Glede zadnje zahteve smo pojasnjevali, da moreta obe vojaški upravi še dalje delovati zaradi mira in varnosti do postopne uvedbe primernih ukrepov, ki naj bi zavarovali celotnost Sto-ja na gospo-

dejal: »Laže je izvršiti očetomora nego ga opravičiti!« Zaradi tega je postelni pravnik izgubil glavo. Sedaj vas vprašam: kaj zasluži izvedenec v mednarodnem pravu, ki z očividnim nesmiselnim tolmačenjem z vseučilišne stolice opravičuje kršitev svečane pogodbe? Pa čeprav bi hoteli uveljaviti v njegovem primeru vse olajševalne okolnosti, moramo izjaviti, da zasluži najmanj izgubo mesta! Dogodilo pa se je, da mu je področni poveljni general Airey, ki je prisostvoval svečanosti, prisrčno stisnil roko! Vse je odvisno od sreče... Vsekakor se vprašam: »Če so takšni učitelji, kakšni bodo učenci?«

In navzile vsemu temu je ta megleni »pravni dokaz« ali bolje rečeno »stvarno znanstveno gledanje« po besedilu samega rektorja, ki je obenem profesor mednarodnega prava, služilo za tolažilno osnovno zahtevo, vsebovane v sklepu Italijanskega bloka.

Vprašanje suverenitete pa je tako enostavno! Člen 21 mirovne pogodbe določa na neizpodbiten način ustanovitve STO-ja, njegovo priznanje in dan prenehanja italijanske suverenitete.

Nekdo izmed mojih uvaženih kolegov je trdil, da je treba pri tolmačenju zakonov upoštevati tudi njihov smisel. Resnično! Toda tolmač se mora zateči k zakonskemu smislu samo tedaj, ko je zakonsko besedilo pomanjkljivo, ker bi prišlo v nasprotjem primeru do prevelikih zlorab. Določba člena 21 mirovne pogodbe je zelo jasna in glede tega ne pride do nobenega dvoma, ki bi opravičeval tolmačenje namena pogodbenih strank.

Kar pa zadeva stališče prof. Cammarate, ki mu je prisločilo na pomoč še nekaj drugih vseučiliških kolegov, vprašam, da »vzavolgi slavnega profesorja popolnoma neobstoje in njegova sklicevanja na slične predhodnostne primere in druge določbe same mirovne pogodbe naravnost protidokazujejo: tako trditve, da je prenehanje italijanske suverenitete nad STO-jem podrejeno dejanski ustanovitvi STO-ja. Ne glede na dejstvo, da je STO že ustanovljeno in dejstvuje, ker njegova sedanja uprava predvideva v členu 1. VII. priloge mirovne pogodbe in deluje po teh začasnih in drugih določbah stalnega statuta, ni nobene točke ki bi vsebovala namišljeni pogoj za prenehanje italijanske suverenitete.«

Prav tako je neumešno sklicevanje mirovne pogodbe, namreč na člena 99 in 100 šestdesetne mirovne pogodbe, namreč na ona, ki se nanašata na Svobodni državi Gdansk in Klajpedo, kajti člen 102 iste pogodbe določa, da se tedanje zavezniške sile obvezujejo ustanoviti omenjeni državi, katerima bi moralo še neobstoječe Društvo narodov dati ustavo in potrebno zakonodajo. Zato so morali uporabiti drugačno besedilo pri sestavljanju pogodbe in je bilo treba določiti, da morata obe omenjeni mesti »vsekakora, to je že od tedaj biti izveželi iz okvira nemške suverenitete. Glede STO-ja pa tega ni treba!

Prav tako je zmotno sklicevanje na tristranski predlog dne 20. marca 1948, ker gre za enostransko izjavo samo treh spričo enindvajsetih podpisnikov mirovne pogodbe; izjava pa je vrh vsega še popolnoma neobvezujoča! Ona torej ne more niti spremeniti mirovne pogodbe, niti služiti kot podlaga za avtentično njeno tolmačenje. Sicer pa sama izjava dokazuje nasprotno, ker govori o vrnitvi: ne moremo namreč vrniti nečesa, ki še pripada!

(Konec na drugi strani)

14. FEBRUARJA: Podpisan je sporazum o tridesetletnem zavezništvu in prijateljstvu med ZSSR in LR Kitajsko, ki priznava med drugim neodvisnost Zunanje Mongolije in določa umik sovjetskih čet iz Port Arturja in Dairena. — V francoskih lukah je nastalo veliko vrenje med luškimi delavci: v Nici so stavkujoči delavci pometal v morje zaboje z orožjem, namenjenim v Indokino. — Pred finskim parlamentom je prišlo do močne eksplozije, ki je precej poškodovala uho. — V Šečinu so zaključili obravnavo proti skupini Poljakov, ki so vohunili za Francijo; vodja skupine Klimeczak je bil obsojen na smrt, ostali pa na kazni od osem let do do smrtne ječe; v obravnavo je bil zapleten tudi visoki uradnik francoskega konzulata v Šečinu Robineau, ki so ga obsodili na dvanaest let ječe. —

15. FEBRUARJA: Paasikivi je bil ponovno izvoljen za predsednika finske republike. — Mednarodna komisija OZN je začela delovati v Eritreji, kar ne ovira nezadovoljnih domačinov pri nadaljevanju napadalnih dejanj proti italijanskim naseljenicem in njim naklonjenim domačinom. — V Bangkoku zasedajo ameriški diplomatski predstavniki na Daljnem azijskem Zvezdu. — Angleški in severnoameriški politiki so prepričani, da vsebuje pogodba med ZSSR in LR Kitajsko tudi tajni dogovor o skupnem bodočem sodelovanju na mednarodnem polju.

16. FEBRUARJA: Ameriški krogi poudarjajo, da je novo srečanje s Stalinom možno samo v Washingtonu. — Francoska Bidaultova vlada je odločila, da se uveljavi sredi splošnega napada na njeno politiko. — Kljub pozivu zveznega sodišča nadaljujejo ameriški rudarji s stavko. — Angleška vlada je protestirala pri madžarski vladi zaradi odklonitve dovoljenja angleškemu konzulu v Budimpešti da sme pisati vladnim oblastem in njegovemu državljanu Sandersu, obdolženega vohunstva.

17. FEBRUARJA: Zaradi rudarske stavke so morali v mestu New York uvesti racioniranje premoga. — Francoski železničarji in rudarji so stopili v protestno stavko za povišanje mezd. — V Budimpešti se je začela sodna razprava zaradi vohunstva proti amerškemu državljanu Vogeleru, angleškemu državljanu Sandersu in večji skupini madžarskih državljanov. — Romunska vlada je izdala utesnjevalne ukrepe za plovo po Donavi. — Bajce se pripravljajo trgovalska pogajanja med Sovjetsko zvezo in Španijo. — Churchill je ponovno pozval voditelje ZDA, Velike Britanije in ZSSR, naj se sporazumejo zaradi ohranitve mira na svetu.

18. FEBRUARJA: Nemški protikomunistični berlinski list »Der Abend« poroča o zaroti proti Stalinu, ki jo je pripravljala maršal Gorvorov z nezadovoljnimi vojaškimi krogi. Govorov je nameraval krogi sovjetski režim in ustanoviti »belokorusko republiko«. — Angleška vlada je mnenja, da se je treba pogajati s Sovjeti edino v okviru OZN. — Ameriški državljan Vogeler priznava pred budimpeštanskim sodiščem vsa svoja vohunska in sabotažna dejanja proti madžarski ljudski republiki. — V Pragi je prišlo sredi mesta do streljanja med policijo in opozicionalci.

19. FEBRUARJA: Prve italijanske čete so se izkrcale v somaljski prestolnici Mogadiscu. — Severna ameriška vlada bo zahtevala, da bolgarska vlada v 48 urah preključita nalog o izgonu severnoameriškega poslanika v Sofiji. — Nemški socialni demokrati ostro napadajo zahodno nemško vlado, češ da je danes v Nemčiji bolj nevarno braniti demokracijo kot pa jo napadati. — Francosko vlado je močno prizadel tako imenovani »generalski škandal«, ki je močno omajal ugled vladajočih francoskih krogov.

20. FEBRUARJA: Churchill je v svojem volivnem govoru ostro napadel laburistično notranjo politiko. — V Washingtonu preučujejo zakon o tretjem letu gospodarske E.R.P. pomoči. — Na budimpeštanski vohunski razpravi je državni pravdnik zahteval smrtno obsodbo za vseh sedem obtožencev. — V Mehiki so ubili diplomatskega predstavnika Francove Španije. — Go-listi in komunisti se v Franciji naphujejo zaradi generalnega škandala.

„Slovenija“

glasilo Slovenske katoliške skupnosti

»Ameriška domovina« je pričela dvakrat mesečno izdajati kot svojo prilogo »Slovenija«, glasilo Slovenske katoliške skupnosti. Urednik priloge je prof. Vinko Lipovec.

S »Slovenija« so dobili predstavniki raznih slovenskih katoliških skupin in prezirali tega, kar so našli najmočnejša slovenska politična katoliška skupina, Slovenska ljudska stranka. Preko tega glasila bo torej slovenski javnosti govoril poseben njen predsednik dr. Miha Krek, ki je že v prvih številkah napisal glavne članke.

»Slovenija« je zavzela do Jugoslavije pozitivno stališče, saj ugotavlja: »Nikoli pa ne smemo pozabiti in prezirati tega, kar so naš odlični največji Slovenci in kar so tudi zgodovinska dejstva potrdila, da je za naš narod povezanost in sodelovanje z raznimi južno-slovenskimi brati z gospodarskih in narodno političnih razlogov očitno najkoristnejša.

Kar zadeva politično življenje pa se izjavlja predsednik Slovenske ljudske stranke za demokratično ureditev, priznava potrebo raznih strank, svetuje pa Slovence, naj »zgrade in obnove svoje politične organizacije, ki so se v Sloveniji uveljavile v prvi polovici tega sto-

letja«. Slovenska ljudska stranka zagovarja torej politično izročilo, ki je najvažnejši temelj zdravega političnega življenja.

Med vsemi glasili Slovencev v emigraciji bo imela »Slovenija« nedvomno največjo politično težo. »Slovenija« je odstranila občutno vrzel v tisku najodgovornejšega dela slovenske emigracije. Sedaj se bodo lahko polegli glasovi, ki so pogosto občutili posebno slovenskemu katoliškemu vodstvu njegovo prevetilo molčečnost. Toda razen glasil posameznih političnih skupin bi bilo vsekakor potrebno tudi enotno glasilo slovenske emigracije, preko katerega bi skupno slovensko predstavnstvo dajalo slovenski skupnosti kot taki svoja navodila in bi obenem pred inozemstvom tolmačilo enotno slovensko stališče. Tolmačenje pa bo imelo potrebno avtoriteto samo, ako ga bo izražalo skupno glasilo slovenske emigracije. Zeleti bi bilo, da bi se slovenske politične skupine čimprej sporazumele o potrebi takega glasila, ki naj bi bilo visoko kvalitetno urejeno in bi moralo izhajati v angleščini. Upamo, da bo dr. Miha Krek, ki je obenem predsednik Slovenskega narodnega odbora, uvidel to potrebo in odpravil tudi ta važen nedostatek. B. R.

Bogdan Radica - profesor

Zvedeli smo, da je bil v začetku tega leta imenovan za profesorja evropske zgodovine na »Fairleigh Dickinson College« v Rutheford (ZDA) hrvatski časnikar in publicist Bogdan Radica.

Znamemu javnemu delavcu, ki je svoj čas presenetil vse svet s svojim javnim prelomom s Titovim režimom, s katerim je med vojno sodeloval, prav iskreno čestitamo na zasluženem imenovanju. Bogdan Radica je neutrudljiv. Ne mine teden, da ne bi slišali o kakšnem novem predavanju, članku itd. Tudi naša »Demokracija« je že objavila nekaj njegovih sestavkov.

Prepričani smo, da ne bo njegova delavnost prav nič popustila in da bo, kakor doslej, ves svoj službe prosti čas posvetil borbi za pravico in resnico.

Profesor Bogdan Radica podpira politiko hrvatskega voditelja dr. Mačka. On je tisti, ki je prvi populariziral vzdevek »okornite buđale«, h katerim se je odkrito tudi sam prišteval, ker je za določen čas tudi sam naseljen spretni Titovi propagandi in je kot tak za kratko dobo zavzel važno mesto v beograjskem zunanjem ministertvu. Toda, ko je spoznal, jim ni ostal prav nič dolzan! Dvojno jim vrača razočaranje, ki ga je z njimi doživel.

Zelimo potrpati na vest vseh tistih, ki za tak tok dogovorov odgovarjajo, vseh tistih, ki jih bodo vse nenakletnosti in napačne poteze nedvomno drago stala. Zgodovina ne oprašča napaki!

Govor v Titovih Učicah in zadnji dogodki imajo pa končno vsaj eno dobro stran: tudi slepec se jasno in ponovno dokazali svo nedemokratičnost sedanjega jugoslovanskega režima. ***

Trumanov pomočnik je postal član narodnega odbora za svobodno Evropo

Clark Clifford, ki od 1. februarja ni več osebni svetnik predsednika Trumana zaradi lastne odpovedi, je pristal na to, da postane član narodnega odbora za svobodno Evropo.

To je izjavil bivši veleposlanik Združenih držav v Japonski Joseph E. Grou, predsednik omenjenega odbora, potem ko je obiskal Clifforda v Beli hiši.

Narodni odbor za svobodno Evropo so ustanovili v začetku lanskega leta. Njegova naloga je, da pomaga beguncem iz Madžarske, Bolgarije, Romunije, Češkoslovaške, Poljske in Jugoslavije.

Med raznimi odličnimi člani tega odbora je tudi general Lucius D. Clay, bivši ameriški poveljnik v Nemčiji.

Grou je izjavil, da je posebna naloga odbora pomagati nekomunističnim in nefasističnim voditeljem vzhodne Evrope:

- 1) da se koristno zaposlijo za časa svojega bivanja v Združenih državah;
- 2) da spoznajo narod Združenih držav, njegov duh in njegove cilje;
- 3) da po radiu, s tiskom in z drugimi sredstvi ohranijo v dušah svojih sorojakov v Evropi ideale individualne in narodne svobode;
- 4) da sodeluje z enako mislečimi evropskimi voditelji v Združenih državah in da vzporedno svoje naerčte z njihovimi načrti.

Zasledujoč te cilje, pravi Grou, dvanajst izgnanih pravnikov sedaj dela v knjižnici kongresa. Preučujejo zakone in oblike, ki so jih izdali v Bolgariji, na Češkoslovaškem, na Madžarskem, v Poljski, Romuniji in Jugoslaviji.

Odbor skrbi za to, da ti begunci obiščejo razne kraje Združenih držav in da se razgovarjajo s člani delavskih organizacij, trgovskih zbornic in sploh z ljudmi vseh poklicev.

Odbor omogoča beguncem, da po radiu govorijo v svojem jeziku svojim sorojakom v domovini in da tako izpolnijo oddaje »Glasa Amerike«.

Grou je izjavil časnikarjem, da je odbor zelo srečen, da je prišel v odbor Clifford in da je odbor prepričan, da bo Clifford s svojim sodelovanjem znatno podprl delo odbora.

Delovanje odbora in odlične osebnosti, ki se v njem udeležujejo, je dokaz, da ostajajo Zdržene države, ne glede na morebitne trenutne koristi, zveste svojem pravnemu idealu: svobodi!

Subarktični manevri

Dne 15. februarja se začnejo prvi veliki skupni zimski manevri Združenih držav in Kanade na subarktičnem ozemlju.

Taktična naloga teh vojaških vaj bo domnevno letalski udor napadalca na Alasko. Manevrov se bodo udeležile letalske in kopne sile, ki bodo na kanadškem ozemlju dokazale svojo taktično izvežbanost v subarktični vojni.

Smoter manevrov je tudi preučiti in preizkusiti oskrbovanje čet v posebnih prilikah tega ozemlja in podnebja.

Cete, ki so se posebej vezbale v zimskih operacijah že od konca pretekle vojne, se že zbirajo na kanadskem ozemlju.

Sodba ameriških poveljnikov

Načelniki štaba Združenih držav, ti najvišji vojaški dostojanstveniki Združenih držav, so izjavili na častniškem konferenci, da so zadovoljni z borbeno učinkovitostjo in moralno vojske, mornarice in letalstva na Daljnem vzhodu, ki so ga ravnokar obiskali.

Na omenjeni konferenci je general Omar N. Bradley, predsednik generalnega štaba izjavil, da so predložili tajno poročilo predsedniku Trumanu o svojem desetdnevnem obisku na Japonskem, v Okinavi, Guamu in Hawajih. Vrnili so se v Združene države pretekli petek.

Madžarska policija

Oblast za varnost madžarske države ali politična policija na Madžarskem ni več podrejena notranjemu ministertvu. Po odloku, ki je bil objavljen 29. decembra 1949, je ta oblast postala neodvisna organizacija, ki je podrejena ministertskemu svetu.

Ta organizacija spravlja v tem oziru Madžarsko v sklad s Sovjetsko zvezo. V Sovjetski zvezi sta dve dodeljeni ministertvi, ministertvo za varnost države in ministertvo za notranje zadeve. Med nalogami, ki so poverjene sovjetskega ministertvu notranjih zadev, je uprava pobiljskevalnih taborišč za prisilno delo.

BORBA ZA SVOBODO

Ko smo v naši letošnji četrti številki komentirali nov jugoslovanski volivni zakon, ki ga je tukajšnje titovsko časopisje poveljevalo v deveta nebesa kot nov dokaz »popolne demokracije«, smo zapisali, da bo s tem zakonom sama »na nov način urejeno dosedanje dejansko stanje«. Nekateri so takrat celo pogodrnjali, češ, da smo kratkovidni. Toda nismo se motili!

To nam dokazujejo jugoslovanske volivne priprave. Povesod nastopajo samo kandidati ene same liste, liste Ljudske fronte. In da se ne bi morda kje našel kak nepoznan kandidat in zahteval morebiti kandidaturu, opirajoč svojo zahtevo na mrtve črke pisanega zakona, je sam Tito izjavil v Titovih Učicah: »Ce kdo želi izvesti kak program — je to program Ljudske fronte. In če kdo želi izvesti drug program, izven Ljudske fronte, ni to socialistični program, pač pa sovražen socializmu, in razume se, da bi ga kot takega ne prepustili k volitvam. V naši državi ne moreta obstajati dva programata.

Mar ni to dovolj jasno? Kdor ni z nami, ta je proti nam. Razen nas nima nihče prav!

Ta Titov govor je samo ponovno potrdil načela, ki jih je pred dobrim pol leta iznesel eden izmed vodilnih ideologov jugoslovanskega komunizma, Edvard Kardelj, ki je zapisal: »Ljudska oblast v naši državi pomeni demokracijo za delovno ljudstvo, za velikansko večino ljudstva (?)... Za ostanke kapitalizma in za njihove raznovrstne agenture pa je ljudska oblast nepopustljiva diktatura«. In dalje zopet: »Ko tako govorimo, se ne bojimo ugovorov lažnih demokratov z Zahoda, ki kričijo: da, vi dajete demokracijo samo tisti, ki so za vas, vi imate enostrankarski sistema.

Vsemu temu Zahodu je svoj čas odgovoril že Tito, ki je dejal: »Naj kričijo, kolikor jih je volja, drugega tudi ne morejo.

Titov sobotni govor je bil najbrž potreben po beograjskem procesu, na katerem so bili obsojeni na dve do dvajset let zapora pripadniki mladinske skupine, večinoma akademskih izobraženec v starosti 20-38 let, ki so se pripravljali, da bi se na javen in po pisanih črkah zakona dopusten način politično udeleževali. Toda zakon ni napisan zato, da bi ga spoštovali! To je moralna na tem procesu ponovno preizkusiti tudi beograjska visokošolska mladina, ki je svoj čas dajala glavne borbe za komunizem, a nam sedaj dokazuje, da je pripravljena na enake žrtve za ponovno doseg svobode, za katero so jo sedanji jugoslovanski oblastniki ogoljufali. Spoštujmo in občudujmo njen idealizem!

Ta idealizem bi morali v določeni meri spoštovati tudi tuji, posebno še, ako hočejo veljati za demokrate in zaščitnike svobode.

Vendar je po vsem tem Tito lahko ostal popolnoma miren, saj ni Zahod na njegove besede sedaj niti zakričal! Nasprotno! Veleposlanik Združenih držav se je samo podvil in dejal, »da je že ob izročitvi svojih poverljivih izjavil, da se Amerika ne namerava vmešavati v jugoslovanske notranje zadeve. Temu svojemu načelu bodo Zdržene države ostale zveste tudi v bodoče. Tako si je umil roke... Zanj osebno je bil v danem položaju to pač edini izhod.

V svoji borbi za svobodo so torej jugoslovanski narodi trenutno še vedno popolnoma osamljeni. In zanje velja v vsej jasnosti, samo v nasprotnem smislu, to, kar je dejal Tito za svoj režim: »Ne smemo se opirati na nikogar na svetu, razen na svoje sile«. Lahko smo ponosni, ko vidimo, da so kljub temu, in morda prav zato, polni vere!

Kako in v koliko je vse to, kar se z jugoslovanskim narodom dogaja, v skladu z v Teheranu, na Jalti in Potsdamu sprejetimi obveznostmi, koliko je to v skladu z določili Listine Združenih narodov, in kako se s tem umajajo vedno ponovno proglaševana načela zahodnih demokracij, je seveda drugo vprašanje!...

Zelimo potrpati na vest vseh tistih, ki za tak tok dogovorov odgovarjajo, vseh tistih, ki jih bodo vse nenakletnosti in napačne poteze nedvomno drago stala. Zgodovina ne oprašča napaki!

Govor v Titovih Učicah in zadnji dogodki imajo pa končno vsaj eno dobro stran: tudi slepec se jasno in ponovno dokazali svo nedemokratičnost sedanjega jugoslovanskega režima. ***

PO ITALIJI

Nismo bili nobeni preroki, ko smo napovedovali silen napad združenih socialkomunistov proti novi De Gasperijevi vladi! Razvoj je bil vsakemu povprečnemu poznavalcu italijanskih prilik dovolj jasen...

Napad se je pričel v samem parlamentu po koncu napovedanih načelnih De Gasperijevih izjav. Omejevanje modernih nemirov, o priliki katerih je bilo ubitih šest delavcev, je dalo povod za splošni pretep socialkomunističnih in demokratskih parlamentarnih aktivistov, ki je klavrnou dokazal demokratski zrelost in pojmovanje demokratskih svobodnih vodilnih parlamentarcev, ki so se skrivaj pritisnili De Gasperiju za hrbet in ga skušali dejansko napasti: napad so z brečami, klotutami in metanjem stolon preprečili gibnejši demokratski poslanci, ki so sedeli v De Gasperijevi bližini.

Ali je to demokratsko pojmovna parlamentarna borba? Vlada je zaradi tega in zaradi zadnjih pouličnih izpadov opozicije resno posvarila komuniste, socialiste in novofasiste pred resnimi posledicami njihovega početja!

Vlada se je po doseženi zaupnici glede sprejema zaupne uprave v Somaliji lotila reševanja raznih višjih medznih zadev delavskih in uradniških slojev, v nadi, da bo s tem vsaj delno pomirila vedno gosteješa mezdna gibanja. Vlada ima pri svojih pogajanjih z Glavno delavsko zvezo zelo težko stališče, ker so spori povzročeni v glavnem zaradi določenih političnih koristi levčarske opozicije, ne pa zaradi medznih koristi delavskega in uradniškega stanu. Delodajalci, ki se tega zavedajo, namenoma neofejno niti v dokazanih primerih upravičenosti delojemalcev do zahtevanih medznih izboljšanj, pristati niti na sporazumno reševanje nastalih sprov, s čimer nevarno postruieio italijanske notranjopolitične prilike.

Stališče luških delavcev severne Italije, da ne bodo izkrevali ameriškega orožja, ki ga bo dobivala Italija v okviru P.A.M. dogovora, more imeti nepovoljen odsev na zunanjepolitični položaj Italije. Vlada je zaradi tega sklenila, da bodo ladje z orožjem usmerjene v južne italijanske luke, kjer so luški delavci pristali na izkrevanje in pre-

tovarjanje orožja. Zadeva z orožjem ni tako enostavna, če pomislimo, da so vsi francoski luški delavci že proglasili, da ameriškega orožja ne bodo izkrevali in da so pred nekaj dnevi luški delavci v Nici že pometali v morje mnogo zabojev orožja in točnih vojaških naprav, namenjenih za vojno proti indokitskim upornikom.

Bolgari protestirajo

Iz nekega članka, ki ga je nedavno napisal Lokan Strekov v sofijskem listu »Izgreve«, se jasno vidi, kako Sofija protestira proti političnim procesom, ki so se nedavno vsrili.

Lokan Strekov je komunist in član uredništva sofijskega lista »Izgreve«. Na koncu svojega članka Strekov piše: »Spomnite se, vi, ki ste ostanki reakcionarnega fašizma, ki ste kostovili, anglo-ameriški in Titovi vohuni in ubijalci... vi, ki telefonirate, pišete pisma in mečete listke v poštne nabiralnike, o katerih kričite: »Dovolj je, končajte, spomnite se, da ne bomo končali, dokler ne zgrabimo zadnjega od vas, dokler vas ne uničimo.«

Konec stavke v Trstu

Po dvajsetih dneh stavke se tržaški težki industrijski delavci vračajo na delo. Dne 20. t. m. ob 9.30 je bil dosežen na Uradu za delo sporazum, o katerem poročamo na drugem mestu. Pred dnevi so prenehali s stavko delavci male in srednje industrije, ki niso pri uveljavljanju svojih upravičenih zahtev naštetih na tolikšno nasprotovanje kot delavci velikih industrijskih podjetij.

Stavka se je dne 14. in 15. t. m. spreminila v solidarnostno splošno stavko delojemalcev vseh naših pridobitnih krogov. Splošna stavka je potekla v najlepšem redu in neumestni posegi civilne policije z brizgalkami, konjenico in motornimi vozili proti mirnemu tržaškemu prebivalstvu so bili zares neutemeljeni! Vendar moramo pribiti eno dejstvo: v kakšni vročini zvezi z obrambo delavskih koristi je bilo vpitje nekaterih delavskih skupin 15. t. m. po Korzu in drugih ulicah: »Vogliamo Togliatti! Viva l'Italia!«.

Naše svobodno ozemlje pred tržaškimi mestnim svetom

Iz govora dr. M. Stocca

(Nadaljevanje s 1. strani)

ljanstvo, to pomeni, da ga je prizadeta oseba prej izgubila. Državljanstvo je namreč prenehalo s prenehanjem suverenitete, namreč 15. septembra 1947.

Ker je nekdo zadnjič prekinil nekega govornika z medkljem: »Kaj pa državlanstvo?«, bi rad glede tega še nekaj navedel. Zaradi nove izmislijotne, ki jo je to pot sprejela tudi ZVU in ki spada v vrsto onih o »nedeljstvočiji suvereniteta«, nas še vedno smatrajo za italijanske državljane, to je za tuje v lastni hiši, ker so odkrili, da urejuje vprašanje državlanstva STO-ja člen 6 stalnega statuta, ki pa še ni stopil v veljavo. Gre za nesmisel, ki ne dela časti ZVU!

Kdor je predlagal ta izgovor je pa predvsem pozabil, da v režimu začasne uprave (to je namreč naš današnji pravni položaj!) veljajo ne samo določbe začasnega statuta, ampak tudi one stalnega statuta, v kolikor se morejo izvajati. In je prav tako pozabil, da so danes že v veljavi nekatere določbe stalnega statuta, tako n. pr.: člen 1. (razmejitev ozemlja), člen 2. (celostnost in neodvisnost), kar je že poudaril general Airey v proglasu št. 1 z dne 15. septembra 1947, člen 7. (zastava in grb), člen 8. (uradni jeziki), ki se že izvaja v Uradnem listu, o proglasih ZVU itd. Tako je prišlo do tega, da zaupni upravnik OZN, namreč ZVU upravlja pri nas ozemlje brez državlanov!

Tristrani predlog z dne 20. marca 1948

Kar pa se tiče politične vrednosti slavne tristrane izjave, mislim, da so si danes vsi edini v tem, da se je izjava že preživela! Ona je mamljivo vplivala na nepolitične čistvene duhove, kajti kritična, čeprav površna preučitev izjave bi morala vsakogar takoj prepričati, da je šlo le za golo sredstvo, koristno le v času njihove objave. Najvno pa je še danes pripisovati izjavi kakšno dejansko vrednost! Celo njeno redno in dolgovечно trimesečno ponavljanje po generalu Aireyu ima prav to birokratično nalogo, da služi kot pretveza za nadaljnje živovarjenje!...

In vendar omenjajo izjavo še vedno z najrazkošnejšimi izrazi kot n. pr.: »svetovna obljuba«, »obvezujoč predlog«, »Italiji izročena in bianco menica«, in sliče neumnosti, čeprav gre za enostranski in prav nič obvezujoči predlog četiri velesili, ki — / če bi ga sprejela (gorje, če bi se to zgodilo danes!) — bi ga bilo treba šele dati v odobritev, itd., itd.

Za spremembo določb mirovne pogodbe je treba pristanka vseh enainvajsetih podpisnikov mirovne pogodbe in niti to ne bi bilo dovolj, (ker je STO ne samo ustanovljeno in dejstveno, ampak je bilo celo priznano po podpisnikih državah in je torej postalo subjekt mednarodnega prava): treba je lošeci pristaneke samega STO-ja, ki mora biti izražen po organskih, naštetih v mirovni pogodbi. Z drugimi besedami; za previdno rešitev bi bilo treba najprej spopolniti STO z ustvaritvijo vseh v statutu predvidenih in po upravičenih postavilnih organov.

Tristrani predlog se je preživel tudi zaradi raznih medtem nastalih političnih dogodkov, kot n. pr. sprejem Italije v Atlantsko zvezo, ko se je Italija pred nekako enim letom morala predhodno in izrečno odpovedati kakršni koli zahtevi po reviziji mirovne pogodbe. Naj omenimo še izjavo Kominforma in nato nastali prelom med ZSSR in Jugoslavijo, kar je temeljito spreminilo vojaški in politični položaj v južnozahodni Evropi. Govorice, ki sedaj krožijo in ki so potrjene tudi po uradnih izjavah o vseh čjugojanjih med Jugoslavijo in Italijo glede vprašanja STO-ja, se vsekakor neizpodbiten dokaz, da je tristrani predlog dejansko pokopan.

Spoštovani kolegi iz večinskega tabora! Naravnost nesmiselno je vztrajati danes pri sklicevanju na tristrani predlog, ker pomeni to varanje samega sebe, ne da bi s tem nikogar drugega prepričali!

STO je kompromisna rešitev!

STO je kompromisna rešitev, ki je postala nezogibna ne samo zaradi političnega in gospodarskega položaja tu živečega ljudstva, ampak tudi zaradi nasprotno čisti težnji Italije in Jugoslavije ter drugih prizadetih sil, ki imajo velike koristi na tem našem ozemlju, tako važnem za evrpski in svetovni mir. Samo na podlagi te kompromisne rešitve je bilo mogoče doseči mir med zavezniškimi in pridruženimi silami ter Italijo. Ta rešitev jamči državlanom STO-ja osnovne človekanske pravice in svobodni razvoj vseh progsrgetnih in narodnostnih svetinj tu živečih narodov in jamči tudi blaginjo in gospodarski napredek vsemu prebivalstvu.

Pretveza o namišljenih narodnostnih sporih na STO-ju, ki se je poslužuje revizionistične skupine, je popolnoma iz trte izvita in podrpa po slah, ki nimajo nič skupnega in so celo nasprotno koristni in blaginji STO-ja. Sadržavljani slovenske narodnosti so po svojih političnih predstavništvih svečano in nedvoumno izjavili, da ne gojijo nobenih težnih irendentističnega značaja in da si iskreno želijo mirnega narodnostnega sožitja in da so pripravljeni sodelovati za doseg tega smotra. Mi to jemljemo na znanje in je naš namen da vas tu javno obvezujemo do spoštovanja te svečane obljube.

STO in naše zaledje

STO je neobhodno potrebno za ureditev in gospodarsko ter politično stalnost njegovega prostranege in naravnega zaledja, ki ima v Trstu svoj izhod na morje in luko za svoj svetovni promet.

Nekateri si radi privoščijo omalovaževalnih izjav o tem zaledju, ki mu odrekajo katero koli obstojnost, kot če bi se po razbitju Avstrije to zaledje spremenilo v puščaovo brez prebivalstva in brez življenjskih potreb. Statistike iz zadnjih časov pa dokazujejo, da so se nekateri prometni tokovi ojačili v izključno korist našega mesta. Vendar položaj našega na Italijo prikljenega gospodarstva ovira nadaljnji razvoj teh prometnih tokov.

Glede gospodarskih možnosti STO-ja se sklicujem na besede kolega Agneletta in na mnenja pristojnih uradnih krogov, ki so izjavili, da je STO zdravo in življenjsko ter da bo v kratkem doseglo samozadostnost. Seveda bo treba njegov upravni obstoj prilagoditi njegovim dejanskim potrebam! Rekel sem vam že v nekem svojem prejšnjem govoru, da Italija ne more in neče ničesar napraviti za nas, ker je njeno gospodarstvo v kričečem nasprotstvu z našim. To nam dokazuje dvajsetletje, ki je preteklo med obema svetovnima vojnama in to nam dokazuje današnje italijansko zadržanje do nas. Gre le za negativno zanimanje, ki stremi izključno po zaščiti koristi drugih številnih italijanskih luk in drugih italijanskih mest.

Najboljša rešitev

Najboljša rešitev tržaškega vprašanja je v spoštovanju mirovne pogodbe; to ne škoduje ugledu niti Italije niti Jugoslavije. STO je treba sprejeti tako kakor je in mi kot prvi obzalujemo, da STO zaradi majhne diplomatske uvidevnosti in politične kratkovidnosti, zlasti na italijanski strani, ne vsebuje, če že ne vse, pa vsaj večji del bivše Julijske krajine. O tem lahko gojimo določeno upanje za bodočnost, vendar ne smemo pozabiti, da more ponavadi samo vojna premakniti državne mejnike. Takšno možnost pa mi z grozo odklanjamo!

Zahteva Fronte za neodvisnost predstavlja napredek pri notranjem urejevanju STO-ja in jo je treba zaradi tega podpreti. Treba je združiti področje B z našim področjem, ker je naš vrt, ker nam je koristno in ker smo tudi mi njemu neobhodno potrebni. Naše koristi se spopolnjujejo! Z združitvijo bo izgubilo gospodarsko neugodje področja B, ki se mora danes oskrbovati pri daljnih virih, njemu tujih zaradi stoletne navezanosti na našo zemljo. S takojšnjim imenovanjem začasnega vzornega in vzporeditvenega organa med obema vojaškima upravama, bo končno prenehala tudi politika stalnega upravnega razlikovanja obeh področij STO-ja, ki ju spreminja v priveske Italije odnosno Jugoslavije, kar povzroča nezaupanje in neprijetnosti, o katerih so že nekateri kolegi govorili. Ko bi obe zaupni vojni upravi sporazumno uvedli za obe področji enak denar, ki bi lahko bil oni, določen po mirovni pogodbi, bi ustvarili neodvisno gospodarstvo in družabno življenje STO-ja, ki bi vzcvelo v ozračju svobode in napredka v okviru enotnega upravnega in političnega reda.

Priljubljenost ZDA

Ameriški obrambni minister Johnson je v svojem neuradnem govoru na univerzi Virginije izjavil: »Ce bi se kar koli zgodilo ob 4. jutratju, bi bile bojne sile in moč Amerike v eni uri pripravljene, da nastopijo.«

Johnson je med drugim tudi izjavil: »Na svetu je ena sama država, ki bi utegnila začeti novo svetovno vojno in v njo potegniti Združene države. Razpolagati moramo z zadostno vojaško opremo, da bomo odvrnili tega napadalca od tega, da bi napadel.«

Obramba Združenih držav je po Johnsonovih izjavah danes trdnejša kot kdaj koli prej in se dan za dnem veča.

Akcijski odbor za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja

Naš odgovor

Akcijski odbor za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja se je ustanovil, kakor je razvidno iz njegovega »Proglas« in »Osnovnih načel«, edinole za namenom, da doprinese pred tukajšnjo in svetovno javnostjo svoj delež v borbi za obrambo mirovne pogodbe z Italijo, ki je ustvarila STO, in za izvedbo vseh njenih določb v zvezi z dokončno uresničitvijo te nove državne tvorbe.

Spriči poskusov, da bi se tudi slovensko in hrvatsko prebivalstvo STO-ja prepričalo o neizvedljivosti in neobveznosti mirovne pogodbe v zvezi s STO-jem in o tem, da je uresničitev Svobodnega tržaškega ozemlja iluzija in da je torej nujno iskati rešitve tržaškega vprašanja na drugih osnovah mimo mirovne pogodbe, je A.O. pozval vse Hrvatice in Slovence tega ozemlja, naj se ne glede na strankarsko opredelitev pridružijo borbi za obrambo STO-ja.

Vsakemu našemu človeku je jasno, da sedaj ne gre za to, ali naj to ozemlje pripade Jugoslaviji ali pa Italiji — za to je šlo pred podpisom mirovne pogodbe! — pač pa za to, ali naj se vse ozemlje, ali pa vsaj en njegov del s Trstom vred vrne Italiji, ali pa naj vse ozemlje STO-ja ostane v smislu polnopravnih in jasnih določb mirovne pogodbe neodvisno in samostojno.

Kot glasnik nedvoljive volje in razpoloženja vseh Slovencev in Hrvatov STO-ja, ki se v nobenem primeru in pod nikakršnimi pogoji ne želijo vrniti pod oblast Italije, je A.O. poslal svoj »Proglas« in svoja »Osnovna načela« vsem slovenskim časopisom v Trstu, med ostalimi tudi »Primorskemu dnevniku«, in sicer s prošnjo, naj jih objavijo, izražajoč pričakovanje, da se bodo temu odzvali glede na važnost vprašanja, pri katerem je prizadeta vsa narodna skupnost Slovencev in Hrvatov STO-ja.

»Primorski dnevnik« se tej prošnji ni odzval, smatral pa je za potrebno, da osebno napade začetnike in podpisnike Akcijskega odbora, ne da bi se tudi z enim samim stavkom dotaknil gornje edine točke programa Akcijskega odbora in njegovih jasno izraženih ciljev. Naj poudarimo še enkrat: Akcijski odbor se je ustanovil zaradi obrambe STO-ja in se bo odločno boril proti vsakomur, ki bo skušal omajati veljavnost in obveznost mirovne pogodbe z Italijo v zvezi s STO-jem in ki bo skušal podirati temelje, na katerem je bil, po tolikem trpljenju našega ljudstva, zgrajen tržaški kompromis, ki med ostalim jamči Slovencev in Hrvatov tega ozemlja mednarodno priznano enakopravnost.

Mesto da bi »Primorski dnevnik« zavzel svoje stališče do tega za nas brez dvoma življenjskega vprašanja, skuša poleg osebnih napadov v svoji kritiki, vse vprašanje premakniti na polje, ki s sedanjim bodočo borbo Akcijskega odbora nima nobene zveze. Ne gre za vprašanje ideološke opredelitve, pa naj jo imenujemo po želji reakcionarno ali napredno, tudi ne gre v tem pogledu za razredna ali pa razrednobojna vprašanja, ampak čisto enostavno za vprašanje našega narodnega obstoja.

Da si bomo na čistem: delovanje Akcijskega odbora nima tudi nobene zveze s stališčem do Jugoslavije. Jugoslavija je s svojim podpisom pod mirovno pogodbo in z izročitvijo ratifikacijske listine brez-

pogojno pristala na ustanovitev STO-ja in je dolžna ta svoj podpis tudi spoštovati, če stoji — o čemer zaenkrat nimamo razloga dvomiti — na stališču spoštovanja mednarodnih obvez. Zdi se nam celo, da ima Jugoslavija, posebno sprčo svojega sedanjega mednarodnega položaja mnogo razlogov, da se drži tega načela, ki predstavlja hkrati tudi temeljno načelo Združenih narodov.

Da ne bi bilo nobenega dvoma, ugotavljamo, da smatramo obveznost vseh podpisnikov na mirovni pogodbi za enake, pa naj gre za podpis Združenih držav Amerike, Sovjetske zveze, Velike Britanije, Italije ali pa Jugoslavije in vseh ostalih 16 držav podpisnic. Vsi se nahajajo nasproti Svobodnemu tržaškemu ozemlju v odnosu do samostojne, meddržavopravno v polni meri obstoječe državne tvorbe.

TO JE EDINA STVARNOST! Kdor koli poskuša zanikati to stvarnost, se dotika na nevaren način osnov, na katerih se s toliko muk in težav igrajuje poveljna Evropa.

»Primorski dnevnik« pravi, da so KP STO, SIAU in OF stale 1. 1947 in 1948 na odločnem stališču spoštovanja mirovne pogodbe. Temu bi dodali, da to ne velja samo za 1. 1947 in 1948, ampak je ljudska fronta, kot predstavnik teh političnih organizacij, še vedno, pred občinskimi volitvami, ki so se vršile 12. junija 1. 1949, izdala svoj volilni program, v katerem pravi v poglavju »Za normalizacijo političnega in gospodarskega življenja ozemlja« tole: »Slovensko-italijanska ljudska fronta ugotavlja, da je normalizacija političnega in gospodarskega položaja povezana z uveljavljanjem mirovne pogodbe in zato zahteva imenovanje guvernerja in uveljavljanje statuta«.

Upravičeno je naše vprašanje: Koliko glasov bi bila dobila volivna lista Ljudske fronte, če bi bila šla na volitve z gesli, da je realizacija Svobodnega tržaškega ozemlja iluzija, da se odreka imenovanju guvernerja in da predlaga novo rešitev tržaškega vprašanja na podlagi sporazuma Tito-Togliatti, s katerim se Trst priznava Italiji, z gesli torej, s katerimi stopa sedaj pred naše ljudstvo?

Zdi se nam, da odgovor na to vprašanje ni težak!

Ze na podlagi doseganih izkušenj lahko ugotovi Akcijski odbor, da je stališče vseh tržaških Slovencev in Hrvatov v vprašanju ohranitve in obrambe Svobodnega tržaškega ozemlja POPOLNOMA ENODUSNO. Za izdajalca naših življenjskih narodnih koristi bo smatran vsak Slovenec, Srb ali Hrvat, ki bi nas zopet hotel prodati Italiji!

»Primorski dnevnik« se je povzpel še do trditve, da ni prav nobenega dvoma, da očete A.O. nimajo iskrenega namena braniti Tržaško ozemlje, temveč, da pod tem geslom zasledujejo svoje špekulantske politične interese, za katerih doseg bi hoteli izkoristiti naše ljudstvo.

Akcijski odbor se ni ustanovil za to, da bi trčil čas z brezplodnim polemiziranjem, spričo gornje trditve pa ne more mimo ugotovitve, da so politična sumničenja in podiktanja brez vsake stvarne osnove postale danes žal že sestaven del našega političnega življenja in ne v najmanjši meri zaradi političnih metod, ki se pred nastopom »Pri-

morskega dnevnika« v našem političnem življenju niso smele pojaviti. O namenih Akcijskega odbora naj govori njegova dela. O njegovem delovanju pa naj izreče svojo sodbo naše ljudstvo, ki je edino poklicano, da odmeri po zaslugi vsakomur, kar mu gre.

Iz tajništva Akcijskega odbora za obrambo Svob. trž. ozemlja.

Občinski svetovalci repentaborske občine za obrambo STO-ja

V nedeljo, dne 19. t. m., se je na pobudo Akcijskega odbora za obrambo STO-ja sestalo v Vel. Replu devet občinskih svetovalcev občine Repentabor, od teh štiri izvoljeni na listi Slovensko italijanske antifašistične unije in pet na listi Neodvisne gospodarske zveze. Vabljeni so bili tudi občinski svetovalci, izvoljeni na listi Ljudske fronte, ki se niso udeležili sestanka, toda dva izmed teh sta se prej izrazila svojo popolno soglasnost s programom Akcijskega odbora.

Akcijski odbor se je udeležil sestanka s tremi svojimi člani. Po podanem poročilu so prisotni soglasno pooblastili Akcijski odbor, da tudi v njihovem imenu, kakor se je že zgodilo v imenu slovenskih svetovalcev občine Devin-Nabrežina, priobči sledečo

objavo:

Na vabilo predsedstva Akcijskega odbora za obrambo STO-ja so se zbrali dne 19. t. m. v Velikem Replu občinski svetovalci občine Repentabor, izvoljeni na listi SIAU (štirje) in Neodvisne gospodarske zveze, (pet) in so se po izčrpnem razpravljanju s t. č. predsedstvom A.O., katerega so se udeležili vsi navzoči pripadniki imenovanih političnih skupin, izrekli za brezpogovorno uveljavljanje mirovne pogodbe z Italijo in za popolno realizacijo Svobodnega tržaškega ozemlja v smislu te pogodbe.

Prisotni občinski svetovalci so zagotovili, da bodo to svoje stališče zagovarjali pri svojih političnih vodstvih in so pooblastili t. č. predsedstvo A.O., da objavi to njihovo izjavo v listih.

IZJAVA:

Z ozirom na trditev g. Branka Babiča na sestanku Aktivistov OF iz cone A, objavljeno v »Primorskem dnevniku« od dne 23. t. m., češ da je eden izmed obeh neodvisnih dejal, da je celo fašistični škof Santin »krščanski zvezi dovolil, da podpisuje izjavo Akcijskega odbora«, podpisana dr. Frane Tončič in dr. Josip Ferfolja, člana Neodvisnih Slovencev v Akcijskem odboru za obrambo STO-ja

IZJAVLJATA,

da so gornje trditve g. Branka Babiča nerensne in lažnjive, kajti ničče od njih dveh ni nikoli in nikomur dal gornje izjave.

Resnica je nasprotno, da je Slov. krščanska socialna zveza pogumno in odkrito pristala na program Akcijskega odbora za spoštovanje mirovne pogodbe z Italijo in za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja neodvisno od stališča, ki ga zavzemajo, ali ga bodo zavzele v tem vprašanju cerkvene oblasti.

Trst, 23. februarja 1950.
dr. Frane Tončič
dr. Josip Ferfolja

Samouprava Južne Tirolske

MIMOGREDE

V zadnjem času se je italijansko časopisje vseh barv obsežno bavilo z vprašanjem Južne Tirolske. Po vsem izgledu, da so se tamkajšnji Nemci krepko uveljavili, kar zadaja oblastvom nemajhne skrbi.

Po letu 1945 je bilo vprašanje Južne Tirolske odprto in Avstrija, ki je po drugi svetovni vojni bila na zavezniški strani kot nekakšna zrtve nacizma, medtem ko je bila Italija v vlogi poraženega nasprotnika, je zahtevala, da se ji popravijo knjivce, storjene po prvi svetovni vojni. Ena izmed takih krivic je bila v avstrijskih obeh odcepitve Južne Tirolske od Avstrije. In zato je iz početka nova avstrijska diplomacija poskušala pridobiti Zavezničke za vrnitev Južne Tirolske Avstriji. V oporo svoje zahteve je lahko navajala, da je med 360.000 prebivalci Južne Tirolske približno 240.000 Nemcev, in kar je še važnejše, da je med 25.000 samostojnimi kmeti, kar 24.000 Nevcev. Narodnostna in zemljiška slika pokrajine je torej podpirala avstrijsko tezo.

Tega se je zavedal predsednik De Gasperi, ki ni izgubljal časa in je leta 1946 s svojim idejnim somišljenikom Gruberjem (voditeljem Avstrijskih krščanskih demokratov) sklenil poseben dogovor, s katerim so južnotirolski Nemci dobili mednarodno zagotovljeno široko samoupravo, priznanje lastnega jezika, kulture, gospodarskega življenja itd. Ta samouprava je neodvisna od italijanske notranje ureditve in je zato tudi takoj stopila v življenje, čeprav še vedno niso sprejeti in sestavljeni vsi ti isti zakoni, ki bi urejali njeno notranje poslovanje. Ta samouprava bo tudi ostala v veljavi ne glede na to, ali bo v Italiji zmagalo ali pa propadlo tako imenovano pokrajinsko načelo.

Južnotirolski Nemci so si torej lahko sigurni svojih pravic in razvoj kaže, da se te sigurnosti tudi zavedajo.

Ne smemo pozabiti, da so leta 1939 optuzili za Nemcijo prvenstveno samo siromasnejši sloji, medtem ko so vsi močnejši posestniki, trgovci, industrijanci itd. raje obdržali italijansko državljanstvo. Na ta način je ostala nemška gospodarska moč v Zgornjem Poadizju nedotaknjena. Tej svoji gospodarski moči in veliki medsebojni povezanosti morajo pripisati svoje uspehe pri političnem uveljavljanju. Italijani, v kolikor so se naselili v tej pokrajini, so namreč večinoma siromasni delavci, uradniki itd. in le redki med njimi so se povzpeli do večjega gospodarskega ugleda.

Danes Nemci ta svoj položaj še vedno bolj utrjujejo. Italijanski časopisi vedo povedati o skrbni organizaciji, ki nadzira vse prodaje in pazi, da prehajajo tudi italijanska premoženja vedno bolj v nemške roke. Na drugi strani pišejo italijanski časopisi tudi o novih tajnih političnih organizacijah, ki naj bi ne bile prežete z duhom lojalnosti do italijanske države, ampak bi predstavljale osnovo za nove morebitne poizkuse priključitve Južne Tirolske k Avstriji.

Tak razvoj dogodkov seveda Italijanom nikakor ne odgovarja. Časopisje očita, da je bila samouprava dana prehitro, da niso bila njena določila dovolj premišljena, čeprav na drugi strani priznava De Gasperiju, da je moral v tistih okoliščinah ravnati hitro in je moral pač izbrati med dvema rešitvama: ali izgubiti Južno Tirolsko ali pa dati tako samoupravo.

Ostaja pa pri vsem tem odprto vprašanje, kaj se prav za prav za vsemi temi napadi skriva: ali je to ost proti De Gasperiju, katerega nazivajo »Trentinca, posojenega Italiji za posebne naloge«, ali pa skušajo vnaprej opravičiti morebitno bodočo okrnitev že dane samouprave. Toda zaradi mednarodnega značaja danih svobodčin, bi Italija pri morebitnih poizkusih okrnitve najbrž naletela na velike težkoče.

Šolska obnova v Italiji

Sedanje italijansko šolstvo temelji v glavnem še vedno na načelih fašistične Gentilijeve obnove, ki je vsemu šolstvu (osnovnemu, srednjemu in visokemu) dala izrazit ideološki pečat. Ker pa ni Gentile razen filozofskih ideoloških osnov upošteval v dovoljni meri tudi vsebinsko pedagoške in strokovne plati vprašanja, je sam zadnji fašistični prosvetni minister Bottai čutil potrebo po izvedbi nove šolske obnove. Bottai je dajal popolno prednost novi ureditvi visokošolskega študija; obnova, oziroma spopolnitev srednješolskega in osnovnošolskega študija pa naj bi se izvršila po stopnjah. Vojnja je uresničenje Bottaijevih načrtov preprečila.

Nova italijanska demokratična državna ureditve bi bila nepopolna brez temeljitega posega v način ljudske vzgoje. Zato je demokratični prosvetni minister kmalu po koncu druge svetovne vojne imenoval poseben študijski svet, ki naj bi se izključno bavil z vprašanjem demokratične šolske obnove v Italiji.

Navedeni svet je dal ko dve leti zbiral mnenja najboljših italijanskih šolskih strokovnjakov, pedagogov in uradnih osebnosti o nameravani obnovi. Na podlagi dobjenih podatkov je sedaj prosvetno ministrstvo v Rimu sestavilo nekakšen osnutek načrta šolske obnove, ki ga je sam prosvetni minister Gonella javil italijanski javnosti.

Šolska obnova bo trajala osem let, in sicer od šestega do štirinajstega leta starosti. To za nas nobena novost, vedeti pa mora-

mo, da je večji del italijanske mladine, ki se ne odloči za srednješolski študij, po dovršenem deset letu starosti in po dovršenem osnovnošolskem študiju vržen v življenje brez vsakršne temeljite strokovne podlage! Ravno zaradi tega leži poudarek obnove na osemletni šolski obveznosti.

Tudi mladina, ki bi po doseženi oprostilni starosti štirinajstih let stopljala v razne delavske, obrtne, poljedelske in druge poklice, ne bo prepustno sama sebi: prosvetno ministrstvo bo v sporazumu z ministrstvi za delo, za industrijo in za poljedelstvo ustanovilo posebne popoldanske, večerne in nedeljske šole, ki bodo delovale v okviru bodočih pokrajinskih samouprav.

Novote pri srednješolskem študiju so naslednje:

Latinsčina bo obvezna za vse dijake; vendar morejo dijaki, ki se ne bodo posvetili klasičnim vedam, izbrati med latinščino in kakšnim drugim živim jezikom.

Učiteljske bo spremenjeno v učiteljski licej.

Na novo bo ustanovljen ženski tehnični zavod, ki naj bi žensko mladino usposabljal za ženske tehnične poklice in s tem razbremeni učiteljski licej.

Učenje verouka bo obvezno, vendar bo dana možnost oprostitve na podlagi vlozene prošnje.

Kot dopolnilno visokošolskega študija sta določeni dve vrsti spopolnjenih šol znanstvenega in strokovnega značaja pri vsaki fakulteti. Namesto sedanjih pedagoških fakultet bodo ustanovili etnotne fakultete sodobnih jezikov.

Narod sodi

Slišimo, da so se »tovariši« zelo razburili, ko so čitali poročilo o sklepu nabrežinskih slovenskih občinskih svetnikov. Takoj so mobilizirali svoja »motorizirana sredstva« in med ostalimi sta se tudi tovariš Dekleva in Stoku podala na prepričevalni pohod v Devin, kamor sta poklicala na posvet svoje krajevne pristaje.

Dekleva se je na sestanku izvijal, podobno kakor Babič pred neprijetnimi vprašanji »Demokracije«. Zatrjeval je, da titovci nikakor ne nameravajo predati Trsta Italiji, da bodo s krempļji branili naše tukajšnje pravice, toda nako bi se vendarle kaj zgodilo, ako bi prišlo do sporazuma med jugoslovanskimi narodi in italijanskim narodom potem...»

Preprostemu ali bistremu poslušalcu je tu bilo dovolj. Vstal je in vprašal: »Tovariš, ali imamo še kakega Ante Trumbića, ki bi nas ponovno prodal!«

Nekdo drugi pa je pripomnil Deklevi, potem ko je le-ta zadržal, da bo v primeru odstopa Trsta Italiji Jugoslavija poskrebela za zaščito pravic tukajšnjih Slovencev: »Kar pripelji ti Dekleva najprej svojo ženo in otroke iz Ljubljane v Trst, pa boš že potem videl, kako boš drugače govorila«

Kakor vidimo, se torej ta najnovější Deklevov pohod nikakor ni zaključil z zmago. Od stiku z dejstvi in ogroženimi koristmi našega življa so bile prazne besede zama! Narod čuti, da mora sam braniti svojo kožo, zato ne bo več poslušal krivih prerokov!

Živa vest

Po svojem zadnjem neuspešnem obisku v Ameriki je gospa Cang Kaj Sekova ob slovesu dejala:

»Moralni slabici nas že zapuščajo. S težkim srcem sem zvedela, da nas je naša prejšnja zaveznica Anglija, ki je žrtvovala milijone ljudi na oltar svobode, zapustila. Britanski voditelji so se podali v divjino politične intrige in zamešetarili dušo naroda za par srebrnih kovancev. Sram jih naj bo! Nekdo bodo ti srebrni kovanci terjali visoke obresti v britanskem znoju, solzah in krvi na bojnem polju za svobodo. Kar je moralno slabo, ne more v politiki nikdar postati pravilno.«

Kar se tiče Združenih držav pa je izjavila: »Amerikemu narodu nimam kaj drugega povedati... Če nisi voljni pomagati — Kitajski v njihovi borbi za svobodo, ste tudi vi zapustili svobodo.«

Značilna disciplina

V »Robotničsko delo« iz Sofije od 10. januarja 1950 je pisal delavec Stojan Mitev, ki je poslanec v bolgarskem Sobranju, po svojem obisku v Moskvi o priliki Stalinove 70 letnice: »Moskva je velika in lepa. In njene trgovine so kot v bajkah: obširne, velike, razsvetljene in polne vsakovrstnega blaga: salamov, gnjati (pršutov), klobas, oranž, oljk in blaga za obleke v tseh mogočih barvah...«

Ali tov. Mitev je pozabil dostaviti, da so one razkošne trgovine v Moskvi dostopne samo inozemcem in diplomatom, ki plačujejo one stvari kot iz bajk tudi po bajnih cenah.

Nadalje je Rusija tudi paradiz delavcev, kakor piše tov. Stojan Mitev. Govori o delavcih »Stalina« in med drugim piše: »Značilna je visoka disciplina delavcev. Med našim obiskom nisem videl niti enega delavca, da bi bil kadil, ali da bi se bil pogovarjal s tovariši pri delu, ali da bi bil hodil brez dela po hodnikih. To je ona značilna disciplina« pod komunističnim režimom, po kateri se tako stikne cedijo našim komunistom...»

Dr. Anton Novačan:

Slovenska reportaža

1950

Dr. Anton Novačan še dalje poje v daljni Argentini! To veselo vest sporočamo tržaškim Slovencev, med katerimi je naš pesnik po drugi svetovni vojni dalj časa živel in v Trstu spesnil svoj »Peti Evangeljija«.

»Slovenska reportaža 1950«, ki jo danes priobčujemo, je Novačanov prvenec v novem svetu: govori nam o slovenskem dekletu, ki v tujini ponosno uveljavlja svoje poštene nazore o delu in življenju.

I.

Od Cabilda do Floreste, oh, kako so dolge ceste.

Od Floreste do Cabilda vozi v službo se Matilda.

Zala je, povita, tenka, vidi se, da je Slovenka.

Ker doma rdeči orje, lani je prišla čez morje.

Za začetno plačo nizko našla je za strojepisko.

Pridno delala za žide je s poštenjem lepe Vide.

Niso več potrebovali, letos so jo proč poslali.

Šla potem za kuharico, prodajalko, sobarico,

za pretljivo in veziljo in v tovarno za šiviljo,

prala okna za izlošbe, vse storila brez pritožbe.

Toda sreče ni imela, da bi tisto razumela

v osemnajstem svojem letu, kaj kupujejo po svetlu

II.

Goste službe, redke suknje, mesec mine, peso smukne.

Od Floreste do Cabilda vozi zopet se Matilda.

Zdaj za božič je dobila, da prešije kup perila.

Daž za dnevom iglo vbada, da bi zmogla, kar bi rada.

Morda bo ji sreča mila, da bo nekaj zaslužila,

materi paket poslala in — tu misel je zastala...

Kaj je, kdo je? Kaj si, kdo si? Kdo iz hrušča nekaj prosi?

Saj ljudi je polna cesta, kdo iz šuma velemesta,

ko je bel dan okoli, žejno šepetaje molí?

In ta lisa, glej, krvava njenega očeta glava,

ki so zdoma ga peljali in nedolžnega zaklali...

In še lisa, lisa druga mrtvo je oko, ki žuga

iz snega... domà se sveti klečev bratova: »Prekleti!

Ziva se bo posušila roka, ki je kri pretlila!

Lice je zakril s komolcem, ko je padel za kozolcem...

Oh, kozolček ob jablanah, oh, naš snežec na poljanah...

Smo prispeli do Cabilda? Z avlobusa gre Matilda.

Srce poje žalostinke, v misel padajo snežinke...

III.

Danes se ji šef dobrika, nehote se je dotika,

Ce na druge resno klikne, pa Matildi pomežikne...

A popoldne jo vprašuje, naj pove mu, kje stanuje.

Z avtom jo zvečer povabi. Sedeta... Volan zagradi,

preletita dolge ceste bliškovito do Floreste.

»V tej deželi nismo sleve!« — reče ji na koncu »jefe!«

»Mlad, bogat sem... masomeno, ti si všeč mi in v zameno

moja ljubica boš zala v lepi vili kraljevala!

Dam ti avto, vse, kar treba, reci, da boš moja... beba!...«

Tisto noč je prejokala, s satanom se bojevala.

Drugi dan ni do Cabilda več na delo šla Matilda.

IV.

Goste službe, redke suknje... Vsa utrujena pokrukne

vsak večer, ko pride z dela, toda zdaj bi razumela

tudi v osemnajstem letu, kaj kupujejo po svetu...

Se bolj zala, še bolj tenka zdaj ponosna je Slovenka!

Kaj se dni je prepotila, cest nešteto prevozila,

da je tisto skupaj zbrala, mamici paket poslala!

Materi paket poslala in za — črno mašo dala...

O p o m b e : Floresta je del mesta, Cabildo velika ulica v Buenos Airesu. Peso je argentinska denarna edinica: jefe je šef, masomeno (pravilno pisano mas o menos) pomeni več ali manj, pogovorno zelo v rabi.

Vesti s Tržaškega

Uvoz plemenske goveje živine

Področno kmetijsko nadzorništvo bo na spomlad z vsoto, ki jo je stavila na razpolago Zavezniška vojaška uprava, uvozilo določeno število bikcev, brejih krav, junic in telic sivorjave pasme.

Višino prispevka bo določila nakupovalna komisija na podlagi vrednosti živine in sicer v najvišjem iznosu do 40 odstotkov.

Tudi tokrat bo plemenska živina dodeljena samo tistim živinorejcem, ki se obvežejo, da bodo redili kupljeno plemensko živino čim daljšo dobo ter gojili vsa teleta (samice), ki se bodo rodile in morebiti tudi bikca, ki ga bo smatralo nadzorništvo sposobnega za plemo.

Srednja cena franco Trst, nevrševski podpora Zavezniške vojaške uprave (vsota, ki jo bo moral vsak kupec plačati), bo znašala okoli:

Lir 170.000.— za breje krave na III. do IV. teletu

» 150.000.— za breje junice;

» 70.000.— za telice od 14 do 16 mesecev starosti.

Tisti, ki si žele nabaviti eno izmed omenjenih glav goveje živine, se morajo prijaviti čimprej pri Tehničnem oddelku Področnega kmetijskega nadzorništva, ulica Ghenga št. 6-I, tel. 8673. Ob prijavi mora vplačati gori navedeno ceno. Morebitna, razlika v ceni (več ali manj) za kupljeno govedo bo poračunana takoj, čim bo imelo nadzorništvo dokončni račun.

Nakup živine se bo izvršil takoj, ko bo število naročnikov doseglo dvajset.

Ker pa je vsota, ki jo je stavila na razpolago Zavezniška vojaška uprava omejena, bodo prijave, odnosno naročila upoštevana samo po vrstnem redu in datumu prijave, dokler vsota ne bo izčrpana.

Ako žele kmetovalci prisostovati nakupu, se lahko udeležijo skupnega izleta z nakupovalno komisijo. V ta namen se morajo tudi vpisati in položiti 3.000 lir za vožnjo. Vsi bodo pravočasno obveščeni, kdaj se bo odpotovalo na nakupovanje.

Zveza uslužbencev slov. šol na Tržaškem

Dne 11. februarja je bil ustanovni občni zbor »Zveze uslužbencev slovenskih šol na Tržaškem«, ki želi biti nepolitično strokovno društvo. Vendar bo novo društvo delovalo na temelju krščanskih načel in socialne pravičnosti. Zborovalci so bili namreč mnenja, da mora organizacija imeti bolj poudarek na krščanskih načelih, kakor pa na želji po enotnosti vseh šolnikov, ki je praktično nemogoča. Zborovalci seveda niso nikomur odrekli pravice, da si osnuje svoje društvo.

Omenjamo, da niso bili na občni zbor povabljeni somišljeniki Slovenske demokratične zveze in da se ga niso udeležili niti starejši vodilni tržaški šolniki. Na ta način je dobilo novo društvo veliko ožji značaj kakor pa bi izhajalo iz njegovega naziva.

V živahni debati so prišli do izraza vsi iz tega izhajajoči pomisleki. Nihče ni bil pooblaščen zastopati SDZ.

Nova organizacija bo koristno dopolnila in razširila društvo katoliških učiteljev.

Pustna prireditev SDZ

Pustna prireditev SDZ v Trstu je izpadla v največje zadovoljstvo prirediteljev odbora in udeležencev! Na žalost je dvoranica v ul. Machiavelli 22 premajhna in sosedni prostori pretensni za naše prireditve. Kdaj bomo imeli na razpolago dostojno dvorano za naše prireditve? Pustnega rajanja se je udeležilo mnogo naših pristavev iz tržaške okolice, ki so se v naši novo okusno okrašen dvorani prav po domače počutili.

Slov. prosv. matica

Prof. K. Sancin nam je dne 14. t. m. v strnjeni obliki prikazal ves razvoj glasbene zgodovine. Poljuden način njegovega pripovedovanja je zbudil v vsakem poslušalcu zanimanje za obravnavano snov. Prerez glasbeno-zgodovinskega razvoja je predavatelj podal na ta način, da se je dotaknil vseh tistih poglavljev, ki so v zvezi z napredkom glasbene umetnosti in zajel snov v korenini od prvih početkov naturalizma in prehajal mimo najstarejših kulturnih narodov od Heitov in Sumerijcev do Grkov in Rimljanov, od prvih početkov krščanske glasbe vse do prvih poskusov večglasja. S tem v zvezi je predavatelj omenil vse važnejše dobe razvoja nočne pisave in glavnih glasbenih oblik, kakor tudi instrumentov, ki so bili takrat v rabi. Dalje o posvetni glasbi v srednjem veku, o narodni pesmi tedanje dobe in prešel dalje k slovenski protestantski pesmi in reformaciji v zvezi z glasbo v novi vek.

Se posebej je omenil postanek opere in označil glavne predstavnike te oblike vse od početkov pa do današnjega dne. Reformacije na področju instrumentalne glasbe ob koncu 18. in začetku 19. stoletja

je poudaril predavatelj s posebnim ozrom na tehnično in mehanično izpopolnitev vseh instrumentalnih skupin. Razvoju slovenske glasbe je posvetil še posebno poglavje, poudarjajoč produktivno stopnjo na tem področju.

Nabrežina

Krajevna organizacija Slovenske demokratične zveze v Nabrežini vabi člane in somišljenike na predavanje Janka Ježa o razvoju slovenskega šolstva, ki bo v četrtek, dne 2. marca ob osmi uri zvečer v kinodvorani.

Odbor

Uspela prireditev Slov. dobrodelnega društva

Polno je v Trstu praznih dvoran, ki le redko kdaj sprejmejo vase udeležence te ali one plesne, športne ali kulturne prireditve. Po cele mesece in tudi več stoji prazne, ker tako zahtevajo ne vem že katera »demokratična« korist. Skromni prostori slovenskih društev in ustanov pa postajajo vedno bolj in bolj tesni — pretensni —, ker ne morejo več sprejemati vseh udeležencev.

Tako je bilo tudi v nedeljo popoldne v ulici Machiavelli. Vsi prostori so bili že pred četrto uro popolnjeni, ko je bila napovedana prireditev učencev baletne šole Slovenskega dobrodelnega društva, nabito polni šolskega in tudi predšolskega drobiža, staršev in drugega občinstva. Videti so hoteli na lastne oči prvi nastop baletne šole, ki jo je prve dni januarja letos organiziralo Dobrodelno društvo.

Vsi prostori so odmevali od vselega prerivanja in čebljanja otrok. »Kje bodo nastopili učenci baletne šole?«, smo se vpraševali. Vse je bilo zasedeno. Nekjer nobene praznine ali odra. Pa so zabrnili prvi akordi klavirja. Vse je utihnilo in pričakovalo. V dvoranici so potisnili gledalce k stenam, da je bilo za krpo prostora v sredi. In na tem malem prostoru, stisnjeni med gručo občinstva, so nastopili mali izvajalci. Nastopili so z jugoslovanskimi in češkimi narodnimi pesmi ob spremljavi klavirja. Peli so po udarcih godbe s svojimi nežnimi tenkimi glasovi. Po vsakem nastopu so jih bogato nadarili s ploskanjem. Nastopilo je tudi nekaj plesnih solistov in kvartet. Posebno je vsem ugajala mala plesalka s košatim krilom in nasmejanim obrazom, ki je kar dobro posnemala mehnično lutko. Vsi otroci so bili okusno oblečeni, mnogi tudi v narodnih nošah in pustnih oblekah. Pristrčno jih je bilo gledati, kako so se spretno ukali po udarcih godbe, posebno tisti majhni, ki jih je bilo komaj opaziti — pravi palčki.

Po nastopu baletne šole je bila prosta zabava za vse otroke. Plesali so in se radovali več ur. Vse plasiše je bilo samo zanje. Delali so se važne. Odrasli so jih gledali in se jim smejali. »Danes je naš dan!« so govorile razigrane oči.

„Giornale di Trieste“ in naše narečje

Pred kratkim je »Giornale di Trieste« objavil članek, v katerem se zgraža nad našimi opravičnimi zahtevami. Ta časopis mi je prišel v roke prav po naključju, ker ga nikoli ne kupim, saj čitam itak v drugih listih, kako se šepajoče, strupeno in zafrkajoče zaletava ob Slovence in Hrvatke Svobodnega tržaškega ozemlja.

V Glasovalnem članku je točka, ki me je preveč drnila, da bi se ji ognila brez vsakega odziva. Dapisnikar se namreč zadira v našo govorico z zlobno opazko, da se naši ljudje razgovarjajo med seboj v narečju, ki se v ničemer ne zлага s slovniško pravilnostjo. Pa če je semintja tudi tako, bi pisec ne smel zamolčati, temveč priznati, da uporaba narečij vobče prevladuje tudi med drugoročci: temeljito si n. pr. moram nategniti ušesni bobnič, če hočem med poslušanjem kalabreskega narečja zalotiti en sam stavek, eno samo besedo, ki bi imela kaj sorodnega z italijanskim književnim jezikom. In z isto pazljivostjo bi lahko zamaž poslušala razgovor hribovskih Nemcev, ko se pomenkujejo v svojem narečju. To bodi na splošno omenjeno glede jezikovnih narečij!

S to točko pa prehaja Glasovalni dopisnikar na trditve, da bi si naši ljudje ne mogli opomoči s svojim govorenjem niti v Ljubljani, pa niti v Zagrebu.

Glej ga no! Tako nazadnjaški in neuki pa naši ljudje vendar le niso, da bi se več ne spominjali, kako so v šolski dobi ob nazornem nauku nazivali posamezne predmete in kako se pravilno izgovarja beseda, ki jo v narečju izustijo drugače. Niti dotičniki, ki so pogrevali samo fašistovske klopi, se niso še tako izjalovili!

Ne trdim, da bi vsa slovenska primorska narečja, izvemši kraško, ki je čedno, bila milodoneča,

Vesti z Goriškega

„GORICA UMIRA“

List »Messaggero Veneto« je pretekli teden napisal par člankov o položaju na Goriškem. List ugotavlja, da Goriška umira in kliče vlado na pomoč, zlasti sedaj, ko je poslanec Baresi predložil zahtevo, da bi vlada priznala Goriško kot nekako gospodarsko propadlo središče in torej potrebno izredne pomoči. To je povsem umevno, da je treba »umirajočemu« priskočiti nujno na pomoč! Toda žalostno je le to, da se pri vseh takih prilikah natolčuje, da Goričko ogrožajo Slovenci, »ki — trdi »Messaggero Veneto« — kupujejo hiše in obrtnice s kapitalom, ki ne prihaja iz njihovega zasebnega žepa. In pravi, da dobivajo ti Slovenci denar z onstran meje. Takega pisanja, ki ne odgovarja resnici, smo že vajeni in vemo tudi kam meri! Ono hoče doseči v Rimu na eni strani denarno pomoč, na drugi pa odpor vladnih organov proti slovenski manjšini v Italiji in preziranje ter zoperstavljanje njenih jezikovnih pravic. Tako zastrupljeno ozračje bo imelo le to posledico, da bo še naprej obstajala skrajna napetost med obema narodnostima na tem ozemlju. Vsem so namreč znane, in naš list stalno in često prikazuje krivice, ki se Slovencem v Goricu godijo. Prav sedaj o pustni čutiljo Slovenci grenko dejstvo, da nimajo niti enega primerne prostora za pustno rajanje. Prav Slovenci so tisti, ki najbolj občutijo v Goricu pomanjkanje strelje in mnogi naši ljudje živijo v podstrešjih in v kletih. Nobenemu od naših ljudi niso bili izročeni v nedeljo ključki novih hiš pri Standedžu. In morda ne doseže 5 odst. število Slovencev, ki so dosegli stanovanje v novih hišah, ki jih je vlada prej sezidala v mestu in okolici, čeravno šteje Goriška veliko število Slovencev.

Na drugi strani pa je dobro znano, da ravno Slovencem nočejo pristojna oblastva izdajati trgovskih obrtnic in da so zli italijanski elementi stivali bombo na vrata trgovine Koren na Korzu, ki je tam odprla samo podružnico lastne trgovine v ulici Carducci. Atentat je, kot znano, povzročil milijon lir škode in še sedaj morata na novo popravljeno podružnico noč in dan stražiti dva orožnika. Dva orožnika pa staneta vlado lepe denarce. Ali ne bi storili nemirneži, ki jim je do blaginje lastne države in domovine, bolje, da ne bi nastavljali pekelnih strojev proti Slovincem?

Drugi primer je pa naslednji: Ze dvakrat je slovenski trgovec s cveticami, g. Bandelj, dosegel od županstva dovoljenje za prenos svoje cvetličarne v primeren kraj v mestu. Dvakrat mu je županstvo izdalo povsem polnopravno dovoljenje in dvakrat mu ga je prefektura odvzela, ko je že imel v zve-

zi s tem velikanske stroške. Izgovor je, da je v Goricu že zadosti cvetličarn. Pravi vzrok pa je ta: »ščava«. Odkrito moramo povedati, da je ravnanje in postopanje prefektore nepostavno!

Gospode okoli lista »Messaggero Veneto« bodite resnica v oči! Zato si jih manjše kakor morejo. Mi pa ne bomo molčali, ampak povemo odkrito v obraz vsakomur in pri vsaki priliki, da Goriška umira zato, ker ni več sto tisočev »ščavov« iz zaledja, ki bi polnili žepu svojim sovražnikom v Goricu in blagajne goriške občine zato, da bodo sovražniki Slovencev porabili ves ta denar proti Slovincem na najrazličnejše načine in kričali v svet, da je Goriška »italianissima«. Poleg tega pa še nekaj listu »Messaggero Veneto«: Vedno trdi, da Slovenci v Goricu ni, da je tu le par razcapanih »slugov«, ki so privandali iz hribov iskat in grizt »italijanski kruha«.

Bajka o denarju, ki naj bi prihajala z onstran meje za nakup hiš in obrtnic, je tako smešna in otručja, da se ji še luna na nebu smeje. Resnica pa je tudi nekoliko bolj grenka, gospodje od lista »Messaggero Veneto«: v Goricu je na prodaj — trdijo posredovalci — nič manj kot 500 hiš. Zakaj? Zato, ker lastniki potrebujejo denar za življenje ali pa tudi za preureditev in preusmeritev lastnega poklica.

Teh hiš nihče ne more kupiti, tudi če bi hotel, ker ne more po zakonu izgnati najemnikov iz njih.

Zamenjava kaznjencev

V goriških zaporih čaka 28 nepolitičnih kaznjencev jugoslovanskih državljanov, da jih oblastva izročijo Jugoslaviji v zameno za italijanske kaznjence. Vse to po znanem dogovoru med dvema državama.

Med kaznjenci, ki čakajo na odhod v Jugoslavijo, je tudi znani Istran Kolarič, ki je bil leta 1926 obsojen na dosmrtno ječo zaradi več umorov. Sedaj je pravočasno optiral za jugoslovansko državljanstvo in tako pride na svobodo po 24. letih ječe.

Nekateri italijanski listi trdijo, da se nekateri od teh jugoslovancev, ki čakajo na predajo pri Rdeči hiši, sedaj protivijo izročitvi. Upamo, da bodo italijanska oblastva toliko uvidevna, demokratična in človekoljubna, da ne bodo več dovolila mučnega prizora, ki se je že lani dogodil na bloku pri Rdeči hiši, ko so italijanski policisti s silo gnali čez mejo uboge nesrečnike, ki so se bali rdečega terorja in niso hoteli komunistični OZNI v žrelo. Med navadnimi kaznjenci se lahko dobijo tudi taki, ki so politični begunci in so se slučajno pregrešili proti zakonu. Pri takih primerih bo Italija gotovo varovala svoj ugled in se izognila očitku nečlovekoljubnosti ter revežem dovolila še naprej pravico do azila v Italiji.

Nov kvestor

Za goriškega kvestorja je imenovan dr. Carlo Lo Castro, ki je že nastopil svojo službo. Za vice-kvestorja pa je bil povišan dr. D'Aquino, ki je že dobro znan v Goricu, saj službuje tukaj že več let. Upamo in želimo, da bošta oba visoka funkcionarja razumela položaj in potrebe ter miroljuben značaj našega ljudstva in mu šla vedno na roko v moči zakona in v novem demokratičnem duhu, ki je zavel po vsej državi po padcu fašizma.

Oprostitev na tribunalu

V petek 17. t. m. je bila pred goriškimi okrožnim sodiščem kazenska obravnava proti odgovornemu uredniku »Sočeta« Damiru Feiglu in proti prof. Andreju Budalu. Kot znano sta bila oba obtožena sramotjenja in žalitve italijanskega naroda zaradi članka, ki ga je prof. Budal napisal, »Sočeta« pa objavila in ki je nosil naslov: »Pojdite in učite vse narode v italijanskem jeziku. Sodišče je oba obtožena oprostilo.

Otvoritev begunskega naselja

V nedeljo 19. t. m. je bila na Malih Rojcah pri Standedžu svečana otvoritev naselja za istrske begunce ali »esulec«. Dogradili so jim 22 hiš iz fonda UNRRA. Svečanosti se je udeležil sam ameriški posla-

nik v Rimu g. Dunn z gospo. Hiše je blagoslovil goriški nadškof, ključec hiš pa je istrskim izseljencem izročila poslanikova gospa. G. poslanika je pozdravil župan dr. Bernardis in se zahvalil vsemu ameriškemu narodu za človečansko in demokratično sočutje in velikodušno pomoč. G. poslanik je odgovoril, da smatrajo Američani, da je hiša glavna in najvažnejša potreba za človeka in je zato obljubil še nadaljnjo pomoč.

Rupa

Po dolgem času hočemo tudi mi povedati, kako poteka naše življenje tu ob meji.

Ze v mesecu januarju so postavili mejnike za stalno mejo tako, da pridejo skoro vse njive naših vaščanov na tostran meje in se meja izteka v reko Vipavo do naselja pri Grabcu in nato kar preseka in gre v hrib. Vsi posestniki tako zvanih »Lok« si želijo, da bi se meja odprla in pomaknila na Vipavo, da bi lahko obdelovali svojo zemljo, ker do sedaj imajo velike težave, ker se morajo posluževati bloka v Mirnu, medtem ko ni niti niti še ceste za potrebni promet!

Sončna ura

Ministrski svet je sklenil, da se v Italiji ne bo uvajala legalna ura. Ostanje torej pri sončni uri kot prej.

Francoska črta in državljanstvo

Znajo je, da vlada med Italijo in Jugoslavijo nesoglasje glede poteka francoske črte na nekaterih omejenih krajih. Italijani trdijo, da so jim vzeli Jugoslavniti tu pa tam nekaj metrov in tudi nekaj hiš. Zvedeli smo, da so italijanska oblastva priznala italijansko državljanstvo tistim beguncem, ki se nahajajo v Italiji in čigar hiša bi morala, po njihovem mnenju, spadati pod Italijo.

Podgora

Kljub težki komunistični mori, pod katero trpimo vsa povojna leta, smo se začeli rahlo gibati. Zdi se, da prihaja to novo življenje od najmlajših. Ker je med nami mnogo dobre volje in se mnogi spominjamo lepih družvenih časov, ki so včasih bili, upamo, da bo tudi to mlado gibanje imelo uspeh.

Gorica

Dne 24. februarja je prispel v Goričko dr. Boris Puc, šef Komiteta za zunanjo trgovino, ki bo vodil trgovinske razgovore s predstavniki tukajšnje trgovske zbornice.

Radio Trst II

Nedelja, 26. 2. 1950: 9.00 Kmetijska oddaja. — 12.15 Od melodije do melodije. — 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Pogovor z ženo. — 20.00 Z narodno pesmijo po Slovenski. — 21.00 Z domače knjižne police.

Ponedeljek, 27. 2.: 13.00 Iz češkega glasbenega sveta. — 18.30 Glasba raznih narodov. — 21.00 Cajkovski: Simfonija št. 5 v e molu. — 22.15 Večerne melodije.

Torek, 28. 2.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Angleščina po radiu. 20.00 Vokalni koncert tenorista Dušana Pertota. — 21.00 Vzori mladini: Iz tekstilne industrije. 22.00 Lahka glasba.

Sreda, 1. 3.: 13.00 Iz češkega glasbenega sveta. — 19.00 Razgovori pred mikrofonom. — 22.00 Simfonični koncert. — 23.00 Uspavanke.

Četrtek, 2. 3.: 13.00 Slovenske narodne motive izvaja pevski duet, ob spremljavi harmonike. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 21.00 Radijski oder — Ivan Stodola: »Kralj Svetopolka«, zgodovinska drama v treh dejanjih — nato Lahka večerna glasba.

Petek, 3. 3.: 13.00 Glasba po željah. 19.00 Angleščina po radiu. — 20.39 Tržaški kulturni razgledi. 21.00 Mojstri besede. — 22.00 Mendelssohn: Koncert za violino in orkester v e molu.

Sobota, 4. 3.: 13.00 Salonski kvintet Pacchioni. — 18.00 Glasba jugoslovanskih narodov. — 18.30 Oddaja za najmlajše: »Janko in Metka«. — 21.00 Sobotni večer. 22.15 Večerni koncert. — 23.00 Plošče za lahko noč.

Darila za Slov. dobrod. društvo

P. S. in A. S. darujeta 600 lir v dobrodelne namene namesto cvetja za gospe Elvire Udovičeve. Darovalcem najlepša hvala! Posnemajte!

Darila v denarju lahko pošljete tudi po poštнем tekočem računu št. 11.7153.

NA JADRANOVEM PLESU v Zavezniški italijanci v ul. Trento 2 se je izgubila črna usnjena ženska ročna torbica. Naprosamo najditelja, da jo izroči na upravi lista.

Dr. FRAN DELAK ordinira od 9. do 12. v Barkovlah na domu v ulici Bonafata 9 in od 15. do 18. v ulici Commerciale 10-II.

V znak solidarnosti v boju proti komunizmu, ki je zaslužil predragom drovino, poklanjajo kopirniški fantje v Belgiji za Uršičev sklad Lir 1.125. — Hvala!

POZOR!

Krznarstvo - Pellicceria

ALASKA

Trst, ulica S. Lazzaro 13-I - tel. 56-58

Kupuje kune zlatice in belice - nudi lepo izbiro krznenih plaščev, ovratnikov, plavih, srebrnih, platinastih ter drugih lisic.

GENE ZELO UGODNE

Lovci, pozor!

KUNE BELICE - KUNE ZLATICE

za direktni eksport v Ameriko

PLAČA NAJBOLJŠE po dnevnih cenah

M. Fischer

TRST, VIA PIETA' 24
(Telefon 93,134)

NECCHI novi model B U

NA OBROKE

za vezenje, krpanje, obšivanje lukenj, prišitje gumbov, čipke, cikcakaste šive. Vsa dela se izvršujejo brez okvirja. Pouki za vezenje brezplačno.

SIVALNI STROJI na industrijski tok za čevljarje in krojače.

PRODAJA NADOMESTNIH DELOV. RADIO APARATI najboljših znamk pri

TULLIO

TRST - ul. C. BATTISTI št. 12
Tel. 65-33 - TRZIC, na Korzu

Tržaško krznarstvo - Pellicceria Triestina

TRG SV. IVANA (Piazza S. Giovanni) št. 4 - III. nadstropje

SEZONSKA RAZPRODAJA

Odgovorni urednik: dr. Janko Jez
Tiskar: Tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu